

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr. i dla miasteczek.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 19. listopada 1889 przy sposobności załatwienia sprawozdania komisji gminnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności departamentu I. (gminnego) powziął Wysoki Sejm między innymi następującą uchwałę:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby nie spuszczając z oka sprawy reformy gmin w ogóle na najbliższej sesji sejmowej przedłożył projekt ustawy gminnej dla miast drugorzędnych i miasteczek.

Wydział krajowy przystępując jeszcze w r. 1887 do reformy całego ustawodawstwa gminnego kraju, wówczas już nakreślił plan przeprowadzenia tego tak doniosłego zadania. Stopniowo przez wydanie statutu miejskiego dla 30 większych miast w kraju a następnie dopiero dla innych kategorii gmin małomiejskich i wiejskich, zamierzał Wydział krajowy przeprowadzić reformę całego ustawodawstwa gminnego, wychodził bowiem Wydział krajowy z tego stanowiska, że reforma ustawodawstwa gminnego nie może być przeprowadzoną w kraju naszym doraźnie, lecz że musi liczyć się z odrębnymi stosunkami ujawniającymi się w życiu gminnym i w gospodarstwie gminnym w miastach, miasteczkach i na wsi. Reformy tej doniosłości, jakimi dla każdego społeczeństwa są zmiany w ustawodawstwie gminnym, muszą być wynikiem trwałej i przez społeczeństwo żywo odczuwanej potrzeby.

Potrzeby te szczegółowo i najściślej wprzódzy zbadane, wykryte usterki i braki ustalone i środki zaradcze obmyślane być muszą, poczem dopiero przeprowadzenie obmyślanych środków poprawy w projektach do ustaw może być złożone. — Kierowano się nadto i tem przekonaniem, że środki zaradcze muszą być tak obmyślane, aby z jednej strony jak najmniej odbiegały od postanowień ustawy gminnej, z której instytucjami ludność kraju zżyła się i do których przywykła; z drugiej zaś strony, aby zastosowane były do zasobów materialnych kraju i wygórowanemi żądaniami materialnych sił gmin nie przechodziły.

Przekonanie to podzielała ankieta złożona przez Wydział krajowy w r. 1887 dla wypracowania projektu reformy gminnej i jednogłośnie uznała, że w zamierzonym dziale reformy gminnej ustawy należy uwzględnić istniejące i historycznie wyrobione różnice między miastem a wsią. Ale nie tylko różnicę między miastem a wsią, uczynić należało także różnicę między różnorodnymi gminami miejskimi. To też Wydział krajowy przedkładając Wysokiemu Sejmowi w r. 1887 projekt ustawy miejskiej dla 30 znaczniejszych miast w kraju, wypowiedział motywa dla czego ogranicza się jedynie do przedłożenia ustawy miejskiej i dla czego jeszcze żadnych wniosków w przedmiocie reformy ustawodawstwa dla gmin małomiejskich nie przedkłada, zarazem jednak oświadczył Wydział krajowy podówczas, że: „w obec doniosłości reform wnioskujących w rdzeń i podstawę ustroju administracyjnego, a nawet społecznego, wobec obawy że projekty, jakieby podówczas przedłożyć było można, nie odpowiadały może jeszcze w całej pełni wszystkim potrzebom, jakie ujawniły się w rezultacie badań podjętych, nie przychodzi Wydział krajowy na razie z wnioskami, dążącymi do zmian w ustroju gmin wiejskich, nie spuszczać jednak z oka wykazanych i udowodnionych braków, nie uchyla się od dalszego badania stosunków gmin wiejskich, gotów jest owszem rozpocząć sprawę reformy poddać dalszemu badaniu, a na wezwanie Wysokiego Sejmu gotów jest wejść w rokowania z c. k. Rządem co do reformy gmin wiejskich i małomiejskich i Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski przedłożyć na najbliższej sesyi.

Obecnie Wydział krajowy wywiązuje się z powyższego przyrzeczenia, wykonywa dalszą część nakreślonego programu pracy i czyniąc zadość zarazem woli Wysokiego Sejmu, wypowiedzianej w przytoczonej powyżej uchwale z dnia 19. listopada 1889 przystąpił z kolei do wypracowania projektu ustawy gminnej dla miast nie objętych ustawą z dnia 13. marca 1889 i dla miasteczek.

Gminy miejskie nie objęte ustawą z dnia 13. marca 1889 wymagały stanowczo zdaniem Wydziału krajowego innego zorganizowania, aniżeli miasta większe z jednej, a wsie z drugiej strony. Od wsi wyróżniają się bowiem nie tylko liczbą mieszkańców wyższą, ale nadto nagromadzoną warstwą inteligencji miejskiej i warstw rękodzielniczych, wybitną siłą podatkową a nieraz bogactwem uposażeniem w dobra i majątek gminny.

Z drugiej atoli strony ani ich siła podatkowa, ani co ważniejsza ich siły inteligencji nie sprostająby obowiązkowi organizacyi magistratualnej, pod którą 30 znaczniejszych miast w kraju podanych zostało.

Okazało się tedy niezbędnem stosunki tych licznych gmin miejskich poddać uwadze i po zbadaniu usterek i niedokładności, jakie się w ich gospodarstwie gminnem ujawniły, przystąpić do ułożenia zasad, któreby swój wyraz w nowej ustawie gminnej dla tych miast znalazły. Posiadając jednak materyały do reformy gminnej w r. 1887 zebrane, nie potrzebował Wydział krajowy przedsiębrać nowych badań i zbierania nowych materyałów, gdyż stosunki gospodarstw gmin małomiejskich znane mu były dokładnie na podstawie wyniku przeszło 100 lustracyi gmin małomiejskich przeprowadzonych przez delegatów Wydziału krajowego, tudzież na podstawie wyników lustracyi gmin małomiejskich przez Wydziały powiatowe przeprowadzonych, a Wydziałowi krajowemu do wiadomości przedkładanych.

Wyniki tych badań złożyły się na wcale dokładny obraz gospodarstwa gminnego w miastach drugorzędnych i miasteczkach. Braki, które w czasie badania gospodarstw mało-miejskich na jaw wyszły, wskazują bezpośrednio te strony życia gminnego w miastach i miasteczkach, które przedewszystkiem i najpilniejszej reformy i pomocy potrzebują. Środki, które zastosować wypadało, mają przeważnie cechę rewolucyjną i starają się powtórzeniu wykazanych nieporządków lub nadużyć zapobiegać. W gospodarstwie gmin małomiejskich najdotkliwiej uczuwać się dawały te same przeważnie braki, jakie przy badaniu gospodarstwa 30 większych miast na jaw wyszły. Środki więc zaradcze same z siebie analogicznie się nasuwały. Niedostatki te okazały się głównie w prowadzeniu rachunkowości i kasowości w zupełnem zaniedba-

niu kontroli rachunkowej ze strony Rad gminnych, w braku sprężystości w ściąganiu należności czynnych i zaległości ztąd powstałych, we wdzieraniu się Rad gminnych w atrybucye naczelnika gminy, wreszcie w zupełnem zaniedbaniu wykonania policyi miejscowej.

Mając ten materyał zebrany i zasady przyszłej organizacyi miast i miasteczek ułożone, Wydział krajowy powołał na dzień 17. września 1890. ankietę fachową, do której zaprosił c. k. Radcę dworu hr. Łosia, posłów Dr. Fruchtmana i Juliana Romańczuka, członków Wydziału krajowego Dr. Wereszczyńskiego i Tadeusza Romanowicza, tudzież radców Wydziału krajowego J. Michalczewskiego, Dr. Piekosińskiego i konceptistę Wydziału krajowego Dr. W. Lewickiego.

Ankieta odbyła posiedzenie pod przewodnictwem J. E. byłego marszałka krajowego Jana hr. Tarnowskiego i uchwaliła następujące zasady, na podstawie których doradzała Wydziałowi krajowemu ułożenie projektu ustawy gminnej dla miast i miasteczek.

Zasady te opiewają:

„1. Zwierzchność gminna jest organem zarządzającym a Rada gminna organem uchwalającym i kontrolującym.

2. Wydział krajowy orzeczeniem postanowi, które miasta lub miasteczka obowiązane są trzymać kasyera i kontrolora, a względnie jednego z nich. Przyczem ma być wydana dwójaka instrukcja rachunkowa: dla miast i miasteczek większych według wzoru instrukcyi, wydanej przez kancelaryę nadworną z r. 1836, druga zaś dla miast i miasteczek mniejszych, na tym samym wzorze oparta jednakże, nieco mniej w zastosowaniu wymagająca formalności.

3. Rada gminna obowiązana jest kontrolować kasę miejską i kasy zakładów i funduszów, pod zarządem miejskim zostających przynajmniej cztery razy do roku, za pośrednictwem wybranej komisji. Komisja kontrolująca obowiązana jest po każdym szkonce przedłożyć sprawozdanie naczelnikowi gminy, który je podaje do wiadomości Rady gminnej i przedłoży w odpisie Wydziałowi powiatowemu.

4. Każdy członek Rady, wybrany do komisji kontrolującej obowiązany jest przyjąć mandat, jeżeli nie udowodni absolutnej niemożliwości pełnienia obowiązków członka komisji kontrolującej.

5. Jeżeliby członkowie komisji kontrolującej nałożonym na nich obowiązkiem zadość nie czynili, może Wydział powiatowy zasądzić każdego z członków na grzywnę, aż do 20 zł., oraz zarządzić szkonce kasy gminnej i kas zakładów i funduszów, pod zarządem gminy stojących, na koszt gminy.

6. Nadto obowiązany jest Wydział powiatowy w miarę potrzeby szkoncewać niespodziewanie kasę gminną.

7. Najdalej w miesiąc po upływie roku administracyjnego obowiązany jest naczelnik gminy przedłożyć Radzie gminnej roczne rachunki wszystkich funduszów.

8. Rada gminna obowiązana jest sprawdzić roczne rachunki wszystkich funduszów, najdalej do dwu miesięcy po ich przedłożeniu.

9. Jeżeliby komisja Rady gminnej, wybrana do sprawdzenia rachunków, obowiązkowi swemu w terminie ustawą oznaczonym zadość nie uczyniła i zwłoki należycie nie usprawiedliwiła, może Wydział powiatowy nałożyć grzywnę na poszczególnych członków aż do wysokości 20 zł. i zażądać od Rady, ażeby inną komisję wybrała.

10. Jeżeliby i to zarządzenie skutku nie odniosło, lub jeżeliby rachunki gminne były niedbale sprawdzone i znaczniejsze nieprawidłowości pominięte, natenczas może Wydział pow. zarządzić sprawdzenie rachunków na koszt gminy.

11. Przeciw zarządzeniu Wydziału pow., zarządzającemu sprawdzenie rachunków na koszt gminy, przysługuje Radzie gminnej rekurs do Wydziału krajowego.

12. Jeżeli gmina wzbrania się uiścić kosztów sprawdzenia, może Wydział powiat. takowe w budżet gminy wstawić i pokryć dodatkami do podatków.

13. Rada gminna może według własnego uznania przyznać radnym za sprawdzenie rachunków wynagrodzenie. Taka uchwała wymaga jednak zatwierdzenia Wydziału powiatowego.

15. Jeżeli Zwierzchność i Rada gminna mimo upomnienia wzbraniają się zarządzić środki przymusowe, celem ściągania zaległości poszczególnych funduszków i zakładów pod zarządem gminy zostających, lub jeżeliby przymusowe ściąganie tak przewlekłe było prowadzone, że mogłaby z tego powodu szkoda dla gminy urosnąć, natenczas Wydział powiatowy jest uprawnionym zarządzić odpowiednie środki zaradcze i ustanowić zastępcę prawnego celem ściągania w drodze prawa. Takie same prawo przyznać należy Wydziałowi powiatowemu a to w celu ściągnięcia pretensyi gminy od członków Zwierzchności gminnej (§. 64 ust. gm.)

16. Odpisywanie wszelkich zaległości zalicza się do spraw, wymagających zatwierdzenia Rady powiatowej (§. 99. ust. gm.)

17. Jeżeliby z dochodzenia, przeprowadzonego przez Wydział powiatowy okazało się, że Zwierzchność gminna zaniedbuje policję miejscową i jeżeliby upomnienia skutku nie odniosły, natenczas może władza polityczna powiatowa za zgodą Wydziału powiatowego zamianować na pewien ściśle ograniczony przeciąg czasu, aż do uporządkowania miasta delegata dla sprawowania całej lub pewnej części policji miejscowej, a to na koszt gminy.

18. Temu delegatowi podlegają w zupełności wszystkie organa policji miejscowej w gminie i on wykonywa nad nimi władzę dyscyplinarną, przysługującą Zwierzchności i Radzie gminnej. Rekursa przeciw mianowaniu delegata dla uporządkowania policji miejscowej, wnoszone przez Zwierzchność gminną, względnie przez Radę gminną, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo za zgodą Wydziału krajowego. W braku porozumienia c. k. Namiestnictwa z Wydziałem kraj. ustanowienie delegata odpada.

19. Wykonanie policji miejskiej oddaje się w ręce naczelnika gminy i usuwa się Radę gminną jaką instancję w sprawach policji miejscowej.

20. Kwalifikacye urzędników miejskich oznacza Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem, a komisya egzaminacyjną dla urzędników 30 miast ustanowiona, będzie zarazem funkcyonowała dla urzędników miasteczek.

21. Jako poprawkę do §. 87 obecnej ust. gm. uchwalono: Dodatki do podatków bezpośrednich mają być pobierane i ściągane przez te same organa, co podatki rządowe. Dodatki do podatków konsumcyjnych mogą być jednak na żądanie gmin wydzierżawiane wspólnie z podatkiem rządowym lub samoistnie.

22. Wydziałowi powiatowemu służy prawo wydawania ze względu na kulturę przepisów co do sposobu używania gruntów, przyczem należy zastować §. 30. lit. b. ust. gm.

23. Ażeby umożliwić połączenie gmin przedmiejskich, leżących tuż przy mieście lub miasteczku, ażeby wspólnie gospodarowały jako jedna gmina o silniejszym organizmie, postawiono zastosować przepisy §. 100 ustawy dla 30 miast.

Na tej podstawie przystąpił Wydział krajowy do ułożenia projektu ustawy gminnej
Alegat 1. dla miast i miasteczek, który pod ./. załącza.

Przystępując do umotywowania załączonego projektu, Wydział krajowy ma zaszczyt zauważyć co następuje:

Projekt niniejszy ułożony został na tle obowiązującej ustawy z dnia 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. k. dla 30 miast w kraju.

W skutku tego starał się Wydział krajowy, ile się to z celem zamierzonej ustawy pogodzić dało, przyjmować w tych paragrafach, w których postanowienia zasadniczej zmianie nie uległy, dosłowny tekst ustawy z dnia 13. marca 1889.

Tak więc §. 1. projektu jest powtórzeniem §, 1. ustawy dla 30 miast

§. 2. projektu jest powtórzeniem §. 2. ustawy dla 30 miast

§. 4.	"	"	"	3.	"	"	"	"
§. 5.	"	"	"	4.	"	"	"	"
§. 6.	"	"	"	5.	"	"	"	"
§. 7.	"	"	"	6.	"	"	"	"
§. 8.	"	"	"	7.	"	"	"	"
§. 9.	"	"	"	8.	"	"	"	"
§. 12.	"	"	"	11.	"	"	"	"
§. 14.	"	"	"	13.	"	"	"	"
§. 16.	"	"	"	14, 19 i 15.	"	"	"	"
§. 17.	"	"	"	16.	"	"	"	"
§. 18.	"	"	"	17.	"	"	"	"
§. 19.	"	"	"	18.	"	"	"	"

od §. 20. do §. 27, projektu jest powtórzeniem paragrafów tych samych dla 30 miast §§ 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47. projektu są powtórzeniem tychże samych paragrafów ustawy miejskiej,

§ 48. jest powtórzeniem § 48 i 59.,

§. 49. i 50. jest powtórzeniem tych samych paragrafów ustawy miejskiej.

§. 53. projektu jest powtórzeniem §. 54. ustawy dla 30 miast

§. 54.	"	"	"	55.	"	"	"	"
§. 55.	"	"	"	51.	"	"	"	"
§. 58.	"	"	"	66.	"	"	"	"
§. 59.	"	"	"	67.	"	"	"	"
§. 60.	"	"	"	68.	"	"	"	"
§. 61.	"	"	"	65.	"	"	"	"
§. 62.	"	"	"	52.	"	"	"	"
§. 63.	"	"	"	56.	"	"	"	"
§. 69.	"	"	"	73.	"	"	"	"
§. 71.	"	"	"	75.	"	"	"	"
§. 75.	"	"	"	78.	"	"	"	"
§. 76.	"	"	"	79.	"	"	"	"
§. 77.	"	"	"	80.	"	"	"	"
§. 78.	"	"	"	81.	"	"	"	"
§. 79.	"	"	"	82.	"	"	"	"
§. 80.	"	"	"	83.	"	"	"	"
§. 81.	"	"	"	84.	"	"	"	"
§. 82.	"	"	"	85.	"	"	"	"
§. 83.	"	"	"	86.	"	"	"	"
§. 84.	"	"	"	87.	"	"	"	"
§. 85.	"	"	"	88.	"	"	"	"
§. 86.	"	"	"	89.	"	"	"	"
§. 87.	"	"	"	90.	"	"	"	"
§. 88.	"	"	"	91.	"	"	"	"
§. 90.	"	"	"	93.	"	"	"	"
§. 91.	"	"	"	94.	"	"	"	"
§. 92.	"	"	"	95.	"	"	"	"
§. 93.	"	"	"	96.	"	"	"	"

§. 94.	projektu	jest	powtórzeniem	§. 97.	ustawy	dla	30	miast
§. 95.	"	"	"	"	98.	"	"	"
§. 96.	"	"	"	"	99.	"	"	"
§. 97.	"	"	"	"	100.	"	"	"
§. 98.	"	"	"	"	101.	"	"	"
§. 100.	"	"	"	"	103.	"	"	"
§. 101.	"	"	"	"	104.	"	"	"
§. 102.	"	"	"	"	105.	"	"	"
§. 103.	"	"	"	"	106.	"	"	"
§. 104.	"	"	"	"	107.	"	"	"
§. 105.	"	"	"	"	108.	"	"	"
§. 106.	"	"	"	"	109.	"	"	"
§. 107.	"	"	"	"	110.	"	"	"
§. 108.	"	"	"	"	111.	"	"	"
§. 110.	"	"	"	"	112.	"	"	"

Paragrafy 10, 11, 51, 52, 56, 67, 68 uległy zmianom analogicznie do takich samych postanowień paragrafów 9, 10, 63, 53, 57, 64, 71 i 72 ustawy dla miast, których to zmian, ze względu, że w nich zachowano te same zasady, na których się oparto przy układaniu postanowień dla miast 30, Wydział krajowy szczegółowo nie motywuje.

Oprócz tego przyjął Wydział krajowy jako §. 3. projektu postanowienie zupełnie nowe, zastrzegające odrębność obszarów dworskich, których stosunki ustawą z dnia 12. sierpnia 1886 określone, w projektowanej ustawie dla miast i miasteczek zostają nienaruszone.

Z wprowadzonych zmian następujące są zasadnicze:

do §§. 14, 16, 64, 65 i 66.

I. Ustawa gminna z r. 1866 nie rozróżnia ściśle atrybucyj Zwierzchności gminnej w stosunku do naczelnika. Chcąc zakres działania i stanowisko prawne Zwierzchności gminnej określić, umieszczono w §. 16 postanowienie, że Zwierzchność gminną stanowi naczelnik gminy, jego zastępca i dodani do pomocy naczelnikowi gminy 2 asesorowie. Liczba asesorów może być podniesioną do 5. Druga połowa tego paragrafu przyznaje naczelnikowi gminy stałe wynagrodzenie, którego minimum ma oznaczyć Wydział krajowy dla każdej gminy, analogicznie do postanowień ustawy dla 30 miast. Natomiast nie poszedł Wydział krajowy za analogią ustawy miejskiej, co do peryodu wyborczego Rady gminnej i pozostawił pod tym względem dotychczasowe postanowienie §. 21 ustawy gminnej.

W §. 64 projektu określono ściśle odpowiedzialność naczelnika gminy, a chcąc zapobiedz nadużyciom, jakie się objawiały wskutek tego, że naczelnicy gminni starają się zasłaniać uchwałami komisyj do poszczególnych spraw wybieranemi z łona Rady, umieszczono wyraźne postanowienie, że od tej odpowiedzialności nie może uwolnić naczelnika gminy ani ustanowienie komisji do poszczególnych spraw, ani uchwała Rady gminnej. Taką samą odpowiedzialność cięży w myśl §. 65 na zastępcach naczelnika gminy.

Chcąc wypełnić lukę, jaka się w dotychczasowej ustawie gminnej pod względem nieokreślonego stanowiska asesorów odczuwać dawała, położono w §. 66 projektu wyraźny nacisk na pomocniczy charakter asesorów, stanowiąc, że winni oni wspierać naczelnika w urzędowaniu i wykonywać jego zarządzenia. Zarazem jednak uczyniono ich odpowiedzialnymi za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności poruczonych im przez naczelnika, Radę gminną, lub ustawę.

do §§. 30, 70, 73 i 74.

II. Dotychczasowe doświadczenie Wydziału krajowego przekonało go, że największą część nadużyć, jaka się w gminach małomiejskich wykrywa, pochodzi z braku należytej zorganizowanej kontroli i z nieumiejętności w prowadzeniu rachunkowem funduszów i zakładów

gminnych. To też największą wagę położono w niniejszym projekcie na poprawę rachunkowości i kasowości z jednej strony, a na utworzenie i zabezpieczenie skutecznej kontroli z drugiej. Cel zamierzony osiągnąć się starano przez nałożenie na gminy w §. 28 obowiązku utrzymania służby fachowej, a mianowicie osobnego kasyera i kontrolora dla prowadzenia kasowości, upoważniając jedynie w poszczególnych wypadkach Wydział krajowy do zwolnienia gmin od obowiązku utrzymania jednego lub drugiego funkcyjnarjusza, w razie jeżeliby obowiązek utrzymania obydwu tych funkcyjnarjuszków przekraczał środki materialne gmin.

Kontrolę starano się zabezpieczyć przez nałożenie w §. 80. na Radę gminną obowiązku skontrolowania kasy gminnej za pomocą ad hoc wybranej komisji, przez nałożenie kar i środki dyscyplinarne na członków Rad gminnych, uchylających się od obowiązku skontrolowania, przez ustanowienie w §. 74. komisji do sprawdzania rachunków rocznych i przyznanie jej prawa do żądania remuneracji przy równoczesnem zastrzeżeniu postępowania dyscyplinarnego przez Wydział powiatowy w razie zaniedbania obowiązków, przez postanowienia w §. 72, nakładające na Rady gminne obowiązek sprawdzenia w pewnym terminie rachunków gminnych i obowiązek w §. 74 przedkładania ich wraz z budżetem Wydziałowi powiatowemu, który jeden odpis ma przedłożyć Wydziałowi krajowemu.

do §§. 56 i 99 lit e.

III. Jednym ze stale powtarzających się objawów w dotychczasowej gospodarce gmin małopolskich było zaniedbywanie w ściąganiu wierzytelności gminnych od członków gminy. Stąd powstawały zaległości w kwotach bardzo poważnych, które ze szkodą majątku gminnego po upływie pewnego czasu Rady gminne jako pozycje nieściągalne odpisywać polecały. Zwierzchności gminne zawsze z pewnem ociąganiem się i widoczną niechęcią podejmowały dotychczas tę pełną animozji czynność. Liczne względy koleżeńskie, obawa narażenia się przy zbliżających się wyborach gminnych i utratę popularności, słowem przeliczne względy osobistej natury czynność tę opóźniały i do urośnięcia wierzytelności w bardzo poważne sumy przyczyniały się.

Ażeby nadużyciom ztąd płynącym na przyszłość stanowczo tamę położyć, projekt załączony dwa przedstawia środki zapobiegawcze; pierwszy w formie stanowczej poleca w §. 56 naczelnikowi gminy starać się w szczególności o ściąganie wszystkich wierzytelności gminy, tudzież wszelkich czynnych zaległości, zarazem atoli zagraża rygorem prawnem naczelnikowi, gdyby obowiązku tego należycie nie uzupełnił, a Rada gminna mimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego temu nie zaradziła, wówczas bowiem Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, jakie uzna za stosowne, a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze prawnej ściągnie. Przepis ten odnosi się także do pretensji gminy, któreby jej z mocy §§. 63—65 do członków zwierzchności gminnej przysługiwały.

Nadto zaś chcąc prewencyjnie działać i na przyszłość zapobiedz ryczałtowemu odpisywaniu należności gminnych jako pozycji nieściągalnych przez uchwałę Rady gminnej uznanych, podaje projekt w §. 99. lit. e. uchwałę Rady gminnej co do opuszczania i odpisywania należności gminnych pod zastrzeżenie Rady powiatowej.

do §. 70 alinea ostatnia.

IV. Według postanowienia §. 68. ust. gm. przy użytkowaniu z dobra gminnego trzymać się należy do tychczasowego zwyczaju.

Ponieważ miasta objęte ustawą z dnia 13 marca 1889 bardzo mało gruntów będących „dobrem gminnem“ posiadają i ponieważ mają w ogólności administrację lepszą przeto nie występowała tam ta kwestya tak jaskrawo jak przy małych miastach, miasteczkach, które mają wiele gruntów będących „dobrem gminy“. Statystyczne wykazy udowa-

dniają, że gminy te posiadają ogromne przestrzenie pastwisk, użytkowanych „według dotychczasowego zwyczaju“, to jest wbrew wszelkim prawidłom racjonalnego gospodarstwa.

Niektóre z tych gmin szczególnie miasteczka posiadają 5 — 10 razy więcej gruntów i bardzo często w najlepszej glebie (np. Halicz) niżeli tego według ilości bydła w gminie potrzebują. Przestrzenie te nie tylko że nie przynoszą gminie ani centa dochodu ale przeciwnie gmina musi płacić za nie podatki i ekwiwalent.

Dotychczasowa ustawa gminna w §. 68. orzeka, iż jedynie co do pytania w jakich rozmiarach i komu służy użytkowanie z dobra gminnego rozstrzygać ma „dotychczasowy zwyczaj“. Paragraf ten mylnie interpretowano w gminach wywodząc, że „dotychczasowy zwyczaj“ także i do sposobu użytkowania z dobra gminnego się odnosi. Sposób ten przeciwnie wcale oznaczonym w ustawie nie był i pozostawiono władzom administracyjnym wydawanie w tym kierunku wskazówek. Wydział krajowy uważał, że nasuwającym się ztąd wątpliwościom należy stanowczo zapobiedz i pytanie co do oznaczenia sposobu użytkowania dobra gminnego w ten sposób rozstrzygnął, że jako ostatni ustęp §. 70. zamieścił postanowienie w projekcie, iż co do sposobu użytkowania dobra gminnego orzeka Wydział powiatowy. Tym sposobem Wydział krajowy ma nadzieję, że znaczne przestrzenie gruntów w kilkuset tysiącach morgów nieodpowiednio dotychczas używane przez poddanie racjonalnej kulturze zostaną ekonomiczniej wyzyskane.

do §. 109.

V. Najdonioślejszą atoli zmianę wprowadził Wydział krajowy w postanowieniach §. 109 projektu postanawiającego:

“Jeżeli z dochodzenia przez Wydział powiatowy przeprowadzonego się okaże, że naczelnik gminy zaniedbuje wykonywanie policyi miejscowej, lub że ją wadliwie albo niedostatecznie wykonywa, a jeżeli Rada gminna na wezwanie temu nie zaradzi, natenczas może polityczna władza powiatowa, za zgodą Wydziału powiatowego na koszt gminy poruczyć sprawowanie całej policyi miejscowej lub pewnej jej części komisarzowi na czas z góry oznaczony. Osobę komisarza oznacza polityczna władza powiatowa za zgodą Wydziału powiatowego.

Przeciw ustanowieniu takiego komisarza służy gminie rekurs do c. k. Namiestnictwa, które sprawę za zgodą Wydziału krajowego rozstrzygnie.

W braku takiej zgody ustanowienie komisarza uważanem będzie za uchylone.

Komisarzowi w powyższy sposób ustanowionemu w gminie podlegać będą organa policyjne tej gminy i on nad nimi wykonywać będzie władzę dyscyplinarną naczelnikowi gminy przysługującą.

Mianowany do sprawowania policyi miejscowej komisarz wchodzi we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i Rady gminnej co do policyi miejscowej niniejszą ustawą normowanych.

Tylko uchwalenie środków pieniężnych do sprawowania policyi miejscowej potrzebnych, do Rady gminnej należeć będzie.

Przeciw uchwale gminnej, odmawiającej dostarczenia żądanych przez komisarza środków pieniężnych, służy komisarzowi rekurs do Wydziału powiatowego.

Równocześnie z mianowaniem komisarza oznaczy Wydział powiatowy wysokość i sposób wypłaty wynagrodzenia komisarzowi z funduszków gminy“.

Lustracye gospodarstw gminnych licznych miast i miasteczek przekonały, że sprawowanie policyi miejscowej jest w przeważnej części gmin małomiejskich, zwłaszcza we wschodniej części kraju tak zaniedbane, iż zaradzić temu uważał Wydział krajowy za nieuniknioną konieczność. Bez przedsięwzięcia środków, któreby ujawnionym w tej mierze zaniedbaniom stanowczo zaradzały, cała zmiana ustawy małomiejskiej nie osiągnęłaby zamierzonego celu poprawy nie tylko wewnętrznych stosunków, administracji rachunkowej i kasowej, ale nadto ze-

wewnętrznej postaci gmin, które przez zaniedbanie w wykonywaniu przepisów policyi miejscowej mieszkańców na przeróżne straty i niedogodności, a gminę na zarzut zupełnego bezładu i anarchii narażały.

Ustawa gminna porucza wykonanie policyi miejscowej władzom gminnym we własnym zakresie. Policya miejscowa w gminie obejmuje bardzo obszerny zakres działania, czuwania nad bezpieczeństwem osób i ich mienia, starania o utrzymanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów niemniej o łatwość komunikacji, policyę polową, dozór nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą, policyą zdrowia, policyą nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej nad służbą, policyjny dozór nad publiczną obyczajnością, sprawy ubogich, zapobieganie żebractwu, wreszcie policyę ogniową i budowniczą. Jestto ogromny zakres, normowany szeregiem ustaw krajowych i państwowych, od którego wykonania dobro, zdrowie i bezpieczeństwo jednostki w gminie zamieszkałej w wysokim stopniu zależy.

Policya miejscowa ma tedy ogólne znamię policyi prewencyjnej, które do niedawna spełniane były przez administracyę państwową, a wskutek przemiany, jaka się odbyła w nauce i życiu na korzyść samorządu gminnego, oddaną została gminom jako własny ich zakres działania. Wszelako nie może być obojętnem krajowi, czyli gminy te doniosłą atrybucyę policyi miejscowej wykonują i w jakiej mierze włożonym i przyjętym obowiązkom czynią zadość. W interesie samorządu gminnego należało tedy baczną zwrócić uwagę na sposób wykonywania policyi miejscowej w gminach małomiejskich.

Badanie w tym kierunku w r. 1887 przeprowadzone, którego wyniki złożone w ogłoszonej publikacji, p. t. „Materiały do reformy gminnej“, przekonaly, że gminy małomiejskie włożonym obowiązkom sprawowania policyi miejscowej wcale, albo tylko w bardzo niedostatecznej mierze zadość czynią.

Należało się tedy przekonać, w czym złe leży, odkrywszy je, zastosować przepisy bezwzględnie do jego wykorzenia dążące.

Wykonywanie policyi miejscowej należało i wedle projektu przedłożonego należy do naczelnika gminy. Jeżeli jednak naczelnik jej spełniać należycie nie zechce, natenczas należało go zastąpić czasowo w wykonywaniu części lub nawet całości policyi miejscowej i ustanowić inny organ miejscowy.

Wydział krajowy rozumie całą surowość tego postanowienia, wszelako po głębokiem zastanowieniu przyszedł do tego przeświadczenia, że tu innego wyjścia nie ma.

Nasuwała się jedynie wątpliwość, komu poruczyć odebrane naczelnikowi wykonywanie policyi miejscowej. Tutaj dwie musiały być strzeżone zasady.

Pierwsza, aby policya miejscowa dostała się istotnie w ręce energiczne, któreby ją nietylko ujęły ale zaniedbania poprzednie naprawić potrafiły; druga, aby to nie stało się z ujmą idei samorządu, a jednak liczyć mogło na zgodę c. k. Rządu. Nie było innej drogi jak zastosować przepis analogiczny, już istniejący przy ustanowieniu komisarza rządowego t. j. poruczyć wykonywanie policyi miejscowej na koszt gminy mianowanemu przez polityczną władzę państwową za zgodą jednak z Wydziałem powiatowym i na czas z góry oznaczony. Ażeby jednak zapobiedz narzucaniu osób, któreby nie były odpowiednie w danej miejscowości, w ustawie zastrzeżono, że zgoda między Wydziałem powiatowym a polityczną władzą powiatową nastąpić ma nietylko co do faktu zamianowania komisarza, ale i co do osoby komisarza. W braku zgody mianowanie komisarza odpada. Przeciw ustanowieniu komisarza zastrzeżono gminie prawo rekursu do c. k. Namiestnictwa, które sprawę za zgodą z Wydziałem krajowym ma rozstrzygnąć. W razie jeżeliby porozumienie między c. k. Namiestnictwem a Wydziałem krajowym nie przyszło do skutku, ustanowienie komisarza uważane będzie za uchylone.

Wydział krajowy mniema, że tym sposobem osiągnie sprężystsze przez naczelników gminy wykonywanie policyi miejscowej, do której w interesie gmin i w interesie kraju bardzo doniosłą przywiązuje wagę.

VI. Prócz tych zmian zasadniczych reszta zmian ma znaczenie podrzędne, dla ścisłości wymienia je jednak Wydział krajowy.

W §. 37. umieszczono postanowienie polecające Radzie gminnej uchwalenie regulaminu dla własnych czynności i instrukcję dla czynności Zwierzchności gminnej tudzież instrukcję dla kasy gminnej.

Pierwsze dwie mają być Wydziałowi krajowemu do wiadomości, ostatnia zaś do zatwierdzenia przedłożone. Jeżeliby Rada gminna do 3 miesięcy tych regulaminów i instrukcji nie wydała, wówczas Wydział krajowy je wyda i te obowiązywać mają, wszelako tylko prowizorycznie, aż do wydania instrukcji i regulaminu przez Radę gminną.

Postanowienie takie okazało się niezbędnem, gdyż doświadczenie pouczyło Wydział krajowy, że Rady miejskie albo nie wydawały żadnych regulaminów, lub też wydawszy je, nie zawsze trzymały się ściśle postanowień ustawy i drogą regulaminów starały się niektóre postanowienia ustawy pominąć.

Alegat 2. W ustawie wprowadzanej wymieniono szczegółowo w których miastach i w których miasteczkach ustawa niniejsza ma obowiązywać. Tutaj dołącza się jako alegat wykaz gmin obecnie w Galicyi za miasta lub miasteczka prawnie uznanych przez krajowe biuro statystyczne dostarczony.

Według postanowienia §. 87. ustawy gminnej dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki. Ponieważ c. k. Trybunał administracyjny opierając się na tem postanowieniu w pewnym wypadku wykomentował, że gminy nie mogą dodatku konsumcyjnego od mięsa i wina samoistnie wydzierzawiać, tylko trzymać się muszą podatku rządowego, a zatem wydzierzawiać tylko dzierżawcy podatku rządowego, co gminę na stratę narazić może, przeto w dodatku do §. 89. projekt postanawia, że gminom przysługuje prawo pobierania dodatku konsumcyjnego samoistnie.

Uzasadniwszy postanowienia dołączonego projektu, o ile zmieniają dotychczas obowiązującą ustawę, Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć go Wysokiemu Sejmowi z wnioskiem.

Wysoki Sejm raczy załączony projekt ustawy dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889. Dz. ust. kr. Nr. 34. tudzież dla miasteczek uchwalić.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 20. października 1890 r.

Marszałek krajowy:

Sanguuszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia zaprowadzająca ustawę gminną dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr. i miasteczek w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje :

Art. I.

Załączona $\%.$ ustawa gminna obowiązywać będzie następujące miasta i miasteczka :

A) Miasta :

Bełz, Biecz, Bircza, Bóbrka, Brzozów, Brzostek, Bukowsko, Busk, Ciężkowicie, Czortków, Dobczyce, Dobromil, Dynów, Dubiecko, Husiatyn, Halicz, Jaćmierz, Jaśliska, Jaryczów nowy, Jezierzany, Jazłowiec, Jordanów, Kęty, Kamionka Strumiłowa, Kutry, Komarno, Lanckorona, Lubaczów, Lisko, Mielnica, Myślenice, Mrzygłód, Maryampol, Mikulińce, Mikołajów, Mościska, Nowotaniec, Nowe Miasto, Nowy Targ, Osiek, Olesko, Oświęcim, Podgórze, Pilzno, Pomorzany, Rybotycze, Rohatyn, Ropczyce, Rymanów, Szczerzec, Stary Sącz, Sądowa Wisznia, Stara Sól, Stare Miasto, Skawina, Sołotwina, Tyśmienica, Zarszyn, Zator, Zbaraż, Zaleszczyki, Żydaczów, Żywiec.

B) Miasteczka :

Andrychów, Brzozdowce, Bohorodczany, Borszczów, Brzesko, Baryż, Bolechów, Bobowa, Baligród, Babice, Bołszowce, Bukaczowce, Bursztyn, Białowa, Baranów, Budzanów, Biały Ka-

mień, Chodorów, Czchów, Chrzanów, Cieszanów, Czernelica, Chorostków, Chołojów, Czudec, Chyrów, Chocimierz, Dźwinogród, Dąbrowa, Dolina, Dębowiec, Dobrotwór, Dukla, Delatyn, Dębica, Dunajów, Frysztak, Fredropol, Firlejów, Felsztyn, Grybów, Gwoździec, Gliniany, Głogów, Grzymałów, Gródek (powiat zaleszczycki), Gołogóry, Horodenka, Husaków, Jasienica, Jagielnica, Janów, Jabłonów, Jedlicze, Jodłowa, Jawornik, Jezupol, Janów (powiat Trembowa), Jezierna, Kudryńce, Kozowa, Kopeczyńce, Kołaczyce, Krakowiec, Kałusz, Kolbuszowa, Kamionka Wielka, Kułaczkowce, Kossów, Kukizów, Kańczuga, Krukienice, Krościenko, Krasiczyn, Krzywce, Knihinicze, Kąkolniki, Krystynopol, Kalwarya, Korolówka, Kulików, Lipnica murowana, Leśniów, Lipsko, Limanowa, Lutowiska, Leżajsk, Lubycza królewska, Laszki murowane, Łysiec, Łopatyn, Łazów, Łańcut, Markopol, Monasterzyska, Majdan, Mielec, Maków, Muszyna, Magierów, Mosty Małe, Mosty Wielkie, Milówka, Niepołomice, Narajów, Nowa Góra, Narol, Nawarya, Nadwórna, Niżankowice, Niemirów, Niebylec, Niżniów, Oleszyce, Obertyn, Ottynia, Podkamień, Potok Złoty, Probuźna, Pruchnik, Peczeniżyn, Pistryń, Przeworsk, Przecław, Piwniczna, Podkamień (powiat Rohatyn), Podwołoczyska, Podhajce, Przemyślany, Potylicz, Podgrodzie, Roźniatów, Rzepiennik biskupi, Radymno, Rozwadów, Ryglice, Radziechów, Radomyśl, Rzochów, Rozdół, Rudnik, Rawa Ruska, Rudki, Rajtarowice, Radomyśl (powiat Mielec), Strzeliska Nowe, Skała, Sokółka, Stanisławczyk, Szczurowice, Szczucin, Strusów, Sasów, Sucha, Sieniawa, Stojanów, Sokółów, Swierz, Stratyn, Strzyżów, Skałat, Sokole, Toporów, Trzebinia, Tymbark, Tylicz, Tyczyn, Tyrawa wołoska, Tarnoruda, Touste, Tartaków, Tarnobrzeg, Tuchów, Tłumacz, Turka, Tłuste, Uście solne, Uście biskupie, Uście ruskie, Uście zielone, Uścieczko, Ułaszkwce, Ustrzyki dolne, Ulanów, Uhnów, Wilamowice, Wiśnicz nowy, Wojnicz, Wielkie Oczy, Wojniłów, Witków nowy, Wielopole, Waręż, Założce, Zakliczyn, Żmigród, Żołyńia, Zbyszyce, Zabłotów, Żabno, Zarudce, Zborów, Żurawno.

Art. II.

Ustawa gminna tu załączona wejdzie w wykonanie po upływie sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia, a w tym samym czasie traci ustawa gminna z dnia 12. sierpnia 1866 Dz. u. kr. Nr. 19. w gminach w Art. I. wymienionych moc obowiązującą.

Art. III.

Od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy Rada gminna w gminach w Art. I. wymienionych rozstrzygać może rekursa i zażalenia przeciw zarządzeniom i orzeczeniom Zwierzchności gminnej tylko w wypadkach tą ustawą przewidzianych.

We wszystkich innych wypadkach rozstrzyganie takich rekursów i zażaleń należeć będzie do Wydziału powiatowego.

Wszelkie ustawy i przepisy niezgodne z postanowieniem niniejszego artykułu, tracą moc obowiązującą z dniem wejścia w życie obecnej ustawy.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

DZIAŁ I.

O gminie w ogólności.

§. 1.

Każde miasto i każde miasteczko niniejszej ustawie podlegające, stanowi w dotychczasowych granicach swoich osobną gminę miejską lub małomiejską.

Zmiana granic.

§. 2.

Granice gminy zmienione być mogą tylko za uchwałą Rady gminnej.

Uchwała taka do swej ważności wymaga potwierdzenia Rady powiatowej, które może być udzielone tylko za poprzednim oświadczeniem politycznej władzy krajowej, że przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic po zarzuceniu.

§. 3.

Stosunki obszarów dworskich ustawą z dnia 12. sierpnia 1866 określone, zostają nienaruszone.

DZIAŁ II.

O członkach gminy.

Członkowie gminy i obcy.

§. 4.

Członkowie gminy są:

a) Przynależni do gminy tj. osoby mające w gminie prawo przynależności;

b) Uczestnicy tj. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywa-

nego, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie opłacają.

Pod tymi warunkami należą do uczestników gminy także korporacje, stowarzyszenia, zakłady i fundacje,

Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

Przynależność do gminy.

§. 5.

Stosunki przynależności do gminy, określone są ustawą z dnia 3. grudnia 1863 l. 105 Dz. p. p.

Za nadanie prawa przynależności do gminy może gmina pobierać opłatę nie przewyższającą sumy 20 zł.

Obywatele miejscowi i honorowi.

§. 6.

Obywatelami są ci, którym gmina prawo obywatelstwa nadała.

Obywatelstwo tylko przynależnym do gminy nadawanem być może

Za nadanie obywatelstwa może gmina pobierać opłatę.

Gminy mogą w uznaniu zasług publicznych nadawać obywatelstwo honorowe osobom będącym obywatelami państwa austriackiego.

Prawa i obowiązki członków gminy.

§. 7.

Członkom gminy służy prawo swobodnego pobytu w gminie. Mają oni udział podług postanowień niniejszej ustawy w prawach i korzyściach, jako też w obowiązkach i ciężarach gminy

Przynależni do gminy mają nadto w razie zubożenia i niezdolności do pracy prawo do wsparcia stosownie do ustawy z dnia 3. grudnia 1863 l. 105. Dz. p. p.

Obywatelom miejskim zastrzega się prawo do udziału w fundacjach i zakładach osobno dla nich utworzonych.

Obywatelstwo honorowe nadaje prawa uczestników gminy, ale nie nakłada udziału w ich obowiązkach.

Prawo pobytu w gminie.

§. 8.

Obcym, którzy przynależność swoją do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż poczynili potrzebne kroki ku wykazaniu przynależności, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, dopóki tak oni jak i mieszkający z nimi członkowie ich rodzin nieskazitelny żywot prowadzą i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Jeżeli obcy rozporządzeniem gminy w tym względzie czuje się pokrzywdzonym, służy mu prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej.

Utrzymanie prywatnych stosunków prawnych.

§. 9.

Niniejsza ustawa nie narusza prywatnych stosunków prawnych w ogóle, a w szczególności praw własności i użytkowania, służących bądź członkowi gminy, bądź też częściom gminy lub całym klasom mieszkańców.

DZIAŁ III.

O reprezentacji gminnej.

§. 10.

Gminę reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada gminna.

Rada zawiaduje sprawami gminy przez Zwierzchność gminną.

A. Rada gminna. Skład Rady gminnej.

§. 11.

Rada gminna składa się w miastach z radnych wybranych przez członków gminy czynne prawo wyboru mających, w miasteczkach z radnych wybranych przez członków czynne prawo wyboru mających, a nadto z członków bez wyboru do niej wchodzących. (§. 12.).

W gminach, w których liczba członków do wyboru Rady gminnej uprawnio-

nych nie przenosi 400, wybranych będzie 18. radnych, w gminach zaś liczących:

401—600 wyborców	. . .	24.
601—1.000	" . . .	30.
a nad 1.000	" . . .	36.

radnych.

Do zastępowania radnych ubyłych, lub nie mogących brać udziału w czynnościach rady, wybrani będą zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby radnych.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru, obieralności i postępowania przy wyborach zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

§. 12.

Radni i zastępcy pełnią swoje obowiązki bezpłatnie z wyjątkiem wypadku przewidzianego w §. 74. Wstępując do Rady składają do rąk naczelnika gminy przyrzeczenie sumiennego pełnienia przyjętych obowiązków.

Radni bez wyboru.

§. 13.

Każdy członek gminy miasteczka opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przepisanych, niemniej każdy posiadacz wcielonej do gminy miasteczka posiadłości tabularnej, osobne ciało hipoteczne stanowiącej, od której roczna należitość w podatkach rządowych realnych tj. domowym i gruntowym najmniej kwotę 25 zł. wynosi, ma prawo nawet bez wyboru być członkiem rady gminnej, jeżeli jest obywatelem państwa austriackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączaająca, wskazana w ordynacyi wyborczej dla gmin.

Za osobę nie używającą własnowolności wykonywa to prawo jej prawny zastępca, lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą wszystkie zaś inne osoby mające to prawo

mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład rady gminnej jednego z pośród siebie, lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować kto nie jest obywatelem państwa austriackiego, nie używa własnowolności, lub w myśl ordynacyi wyborczej dla gmin od prawa wybierania i obieralności do Rady gminnej jest wykluczonym lub wyłączone.

Zastępca może tylko jedną osobę zastępować.

Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych w §. 11. ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór albo korzystać z prawa przysługującego mu podług niniejszego paragrafu.

Peryod wyborczy.

§. 14.

Radni i zastępcy wybierani będą na lat 6. Ustępujący radni i zastępcy urzędować będą aż do przeprowadzenia nowego wyboru. Ustępujący radni i zastępcy, mogą być ponownie wybrani.

Wybór uzupełniający.

§. 15.

W miejsce radnego, ubywającego przed końcem peryodu wyborczego, powoła Rada gminna do grona swego na wniosek naczelnika gminy zastępcę z tego samego koła wyborczego, z którego radny ubył. Z pomiędzy zastępców ten będzie powołany, który przy wyborach największą ilość głosów otrzymał. W razie równości głosów rozstrzyga los. Jeżeli radny dłużej niż przez 3 miesiące nie może brać udziału w czynnościach Rady, powoła Rada gminna w sposób wyżej oznaczony zastępcę na czas, przez który

ów radny w czynnościach Rady gminnej udziału brać nie może.

Gdyby jednak tylu radnych ubyło, iżby liczby radnych z jednego koła wyborczego nawet przez powołanie wszystkich z tego koła zastępców uzupełnić nie można, będzie niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej, rozpisany wybór uzupełniający z tegoż koła wyborczego.

Radni i zastępcy w wyborze uzupełniającym wybrani urzędować będą tylko do końca okresu wyborczego tych radnych i zastępców, w których miejsce zostali wybrani.

B) Zwierzchność gminna.

Skład zwierzchności gminnej.

§. 16.

Zwierzchność gminną stanowi naczelnik gminy, jego zastępca i dodani do pomocy naczelnikowi gminy dwaj asesorowie.

W razie potrzeby wolno gminie wybrać i większą liczbę asesorów, jednak nie więcej jak 5.

Naczelnik gminy otrzymuje stałe wynagrodzenie z funduszków gminy. Minimum tego wynagrodzenia oznacza Wydział krajowy dla każdej z gmin tej ustawie podlegających, po wysłuchaniu Rad gminnych. Naczelnikowi gminy nie wolno zrzec się swego wynagrodzenia ani w całości ani częściowo.

Wybór Zwierzchności gminnej.

§. 17.

Naczelnika gminy, jego zastępcę i asesorów wybiera Rada gminna na lat 6.

Warunki obieralności na te urzędy i sposób dokonania wyboru oznacza ordynacja wyborcza.

Wybór uzupełniający.

§. 18.

W razie opróżnienia posady naczelnika gminy, jego zastępcy lub asesora w ciągu okresu wyborczego, Rada gminna dokona w jego miejsce nowego wyboru, najdalej do dni 14. Wy-

brany przy wyborze uzupełniającym naczelnik gminy, zastępca naczelnika lub asesor, urzędować będzie do końca sześćciolecia swego poprzednika.

Przyrzeczenie.

§. 19.

Naczelnik gminy, jego zastępca i asesowie winni przy objęciu urzędu w obecności delegata Wydziału powiatowego i wobec Rady gminnej złożyć w ręce naczelnika politycznej władzy powiatowej lub jego delegata, w miejsce przysięgi przyrzeczenie, iż zachowają Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

C) Postanowienia ogólne.

Ustąpienie z posady.

§. 20.

Za przyzwoleniem Rady gminnej może naczelnik gminy, jego zastępca lub asesor, radny lub zastępca radnego urząd swój złożyć. Naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralność na członka Rady lub Zwierzchności gminnej była wykluczyła, lub jeżeli się do innej gminy przesiedli.

Jeżeli naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego popadnie w śledztwo sądowe z powodu zbrodni, przekroczenia lub przestępstwa z chciwości popełnionego, lub jednego z przekroczeń w §. 501, 504, 511, 512, 515 i 516, ustawy karnej wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony zostanie, wtedy nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne lub krydalne.

Obowiązki przyjęcia wyboru.

§. 21.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy, winien przyjąć wybór bądź na członka Rady gminnej, lub też zastępcę, bądź na asesora.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru lub też od dalszego sprawowania urzędu służy tylko :

- a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym ;
- b) urzędnikom i sługom ck. Dworu, państwa, kraju, zakładów i funduszków publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają ;
- c) wojskowym chociażby w czynnej służbie nie zostającym ;
- d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia ;
- e) tym, którzy przez cały jeden okres wyborczy piastowali posady w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na okres bezpośrednio następujący ;
- f) tym, którym ułomność fizyczna, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie nie pozwalają obowiązków urzędowych wykonywać ;
- g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia, corocznie, często lub przez dłuższy czas nie bywają w gminie obecni ;
- h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w stosunku swoim służbowym, uszczerbku doznać mogli ;
- i) tym, którzy bez wyboru do rady gminnej należą (§. 12).

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wyboru, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminna aż do wysokości 20 zł. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego; kara pieniężna wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich.

DZIAŁ IV.

O zakresie działania gminy.

ROZDZIAŁ I.

O zakresie działania gminy w ogóle.

§. 22.

Zakres działania gminy jest :

- a) własny i
- b) poruczony.

Własny zakres działania.

§. 23.

Własny zakres działania t. j. zakres, w którym gmina z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje w ogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy i w jej granicach własnymi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy w szczególności:

a) wolny zarząd majątkiem gminnym i załatwianie spraw, odnoszących się do związku gminy;

b) czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia;

c) staranie o zakładanie i utrzymywanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów, niemniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacji po drogach i wodach;

d) policja polowa;

e) dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą;

f) policja zdrowia;

g) policja nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

h) policyjny dozór nad obyczajnością publiczną;

i) sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynnymi gminy, zapobieganie żebractwu;

k) policja ogniowa, policja budownictwa, wykonywanie przepisów porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;

l) ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie, przez gminę utrzymywane i na szkoły ludowe; staranie o zakładanie, uposażenie i utrzymywanie szkół ludowych, z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkolnych i przepisów konkurencyi do szkół;

m) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania, z gminy wybranych;

n) przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji.

Z wyższych względów państwa, mogą być pewne czynności policyi miejscowej w pojedynczych gminach, w drodze ustawy krajowej, przekazane osobnym organom rządowym.

Poruczony zakres działania.

§. 24.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracji.

ROZDZIAŁ II.

O zakresie działania Rady gminnej.

§. 25.

Rada gminna jest w sprawach gminnych władzą uchwalającą i nadzorującą.

Władza wykonawcza jej nie służy.

Rada gminna zastępuje gminę w wykonywaniu jej praw i obowiązków, wydaje w granicach ustawami oznaczonych imieniem gminy postanowienia obowiązujące i uchwała sposób ich wykonania. Ona jest władzą zwierzchniczą gminy we wszystkich sprawach gminy, obowiązana strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

§. 26.

Rada gminna obraduje i uchwała o wszystkich sprawach gminy, jej majątku, dobra lub zakładów w granicach ustaw obowiązujących.

W szczególności należy do zakresu działania Rady gminnej:

- a) zmiana granic gminy (§. 2.);
- b) ustanawianie zasad zarządu, tudzież sposobu użytkowania majątku i dobra gminy i zakładów gminnych;
- c) sprawy należące do zwyczajnego zarządu majątkiem, które Rada gminna osobną uchwałą sobie zastrzegła (§. 27.);
- d) nabywanie lub pozbywanie nieruchomości lub praw, według ustaw za nieruchomości uważanych, obciążanie majątku gminy, zaciąganie pożyczek i lokowanie kapitałów;
- e) stawianie kosztem gminy nowych budowli, przekształcanie lub znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa, nakładem gminy wykonywać się mające;
- f) zaprowadzenie nowych zakładów gminnych, lub zwinięcie istniejących;
- g) zawieranie, rozwiązywanie, zmiany kontraktów najmu i dzierżaw;

h) uchwalanie budżetu rocznego, wydatków budżetem nieprzewidzianych i kredytów dodatkowych, przyzwalanie na przenoszenie uchwalonych kredytów z jednej rubryki do drugiej, uchwalanie wszelkich zmian w budżecie, staranie się o pokrycie niedoboru, uchwalanie dodatków do podatków, opłat, prestacyj i usług i oznaczenie dziennych cen takich prestacyj i robót;

i) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

k) przyzwalanie na rozpoczęcie spraw prawnych i na odstąpienie od nich, zatwierdzanie ugód spór umarzających, ustanawianie zastępców prawnych;

l) zatwierdzanie wyników wszelkich licytacji;

m) wybór naczelnika gminy, jego zastępcy i asesorów;

n) uchwalanie etatu i płac urzędników i służb gminnych, jako też instrukcyj służbowych i statutu emerytalnego dla tychże;

o) wyznaczenie wynagrodzenia dla naczelnika gminy;

p) mianowanie i oddalanie urzędników i wymiar emerytury dla nich, na wniosek naczelnika gminy;

q) nadzór i kontrola nad czynnościami Zwierzchności gminnej;

r) nadawanie prawa przynależności do gminy i obywatelstwa miejskiego i honorowego, ustanawianie opłat za nadawanie prawa przynależności i obywatelstwa miejskiego;

s) wykonywanie służącego gminie prawa patronatu lub prezentowania, rozdawania miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając prawom na różnicy wyznań opartym;

t) wybór mężów zaufania do jednania stron;

u) uchwalanie regulaminu dla własnych czynności;

w) udzielanie zdania swego władzom wyższym, na ich żądanie;

z) rozstrzyganie zażaleń przeciw zarządzeniom Zwierzchności gminnej.

Zwyczajny zarząd majątkiem.

§. 27.

Zwyczajny zarząd majątkiem nie należy do zakresu działania Rady gminnej, lecz Rada może poszczególne sprawy tego zarządu, na wniosek lub po wysłuchaniu Zwierzchności gminnej swojej uchwale zastrzedz.

Ustanawianie służby.

§. 28.

Rada winna przydać Zwierzchności gminnej służbę potrzebną do załatwiania czynności, wpływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i ich zaopatrzeniu.

Każda gmina winna utrzymywać osobnego kasyera i kontrolora dla prowadzenia kasowości. Ze względu na stosunki majątkowe jednak Wydział krajowy może pojedyncze gminy zwolnić od obowiązku utrzymywania osobnego kontrolora lub osobnego kasyera.

Nadzorowanie Zwierzchności gminnej.

§. 29.

Rada gminna ma prawo i obowiązek urzędowanie Zwierzchności gminnej ciągle nadzorować. Nadzór ten wykonywa Rada gminna za pomocą jednej lub kilku komisyj z grona swego wybranych, które obowiązane będą o każdej dostrzeżonej nieprawidłowości lub wadliwości w urzędowaniu Zwierzchności gminnej bezzwłocznie Radę gminną zawiadomić i poczynić wnioski o usunięcie złego, zaś po upływie każdego roku administracyjnego, przedłożyć Radzie gminnej sprawozdanie o swoich czynnościach z wnioskami, jakie uznają za stosowne.

Skoro Rada gminna przekona się o nieprawidłowościach lub wadliwościach, winna się postarać o bezzwłoczne ich usunięcie, a gdyby to

nie odniosło skutku, donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Dla komisyj kontrolujących uchwali Rada gminna osobne instrukcje i przedłoży je Wydziałowi powiatowemu do wiadomości.

Naczelnik gminy winien najdalej do dni 30 po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Wydziałowi powiatowemu odpisy sprawozdań komisyj kontrolujących w ubiegłym roku, jakoteż odpis uchwał Rady gminnej na podstawie tych sprawozdań zapadłych, lub donieść w tym terminie o zachodzących przeszkodach.

Rada gminna może także ustanawiać osobne komisye do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, tudzież do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisyj Rada gminna powołać może mężów zaufania z poza grona swego.

Ani komisya kontrolująca, ani specjalne komisye, w myśl niniejszego paragrafu ustanowione, władzy wykonawczej nie mają, a zatem ani same nie zarządzić, ani Zwierzchności gminnej poleceń wydawać nie mogą.

Rewizya kasy.

§. 30.

Rada gminna winna wybrać osobną komisye, której obowiązkiem będzie przynajmniej cztery razy do roku przedsięwziąć rewizye kasy gminnej i kas zakładów i funduszów pod zarządem gminy zostających i o każdej rewizyi Radzie gminnej zdać sprawę na ręce naczelnika gminy, który odpis każdego sprawozdania, do dni 8 Wydziałowi powiatowemu przedłożyć ma. Każdy radny wybrany do komisji szkontrowającej, obowiązany jest wybór ten przyjąć.

Od przyjęcia wyboru wymówić się może tylko ten, który nie posiada potrzebnego do szkontrowania kasy ogólnego wykształcenia, lub względem którego zachodzą okoliczności w §. 21. lit. g, h, wymienione. Kto bez takiego powodu uwalniającego wyboru przyjąć nie chce, podpada karze, którą Rada gminna aż do wysokości 20 zł. wymie-

rzyć może. Jeżeli członkowie komisji skontrolującej obowiązkom w niniejszym paragrafie na nich włożonym zadość nie uczynią, Wydział powiatowy może na każdego członka komisji winnego zaniedbania swych obowiązków, nałożyć grzywnę do wysokości 20 zł. W takim razie może Wydział powiatowy sam przeprowadzić skontrolację kasy na koszt gminy. Oprócz tego winien Wydział powiatowy sam od czasu do czasu kasę gminną niespodziewanie skontrolować.

Sprawy policji miejscowej.

§. 31.

O ile sprawowanie policji miejscowej nie jest mocą ustawy przekazane organom rządowym, może Rada gminna w granicach ustaw wydawać obowiązujące w obrębie gminy przepisy co do policji miejscowej i za przekroczenie tychże zagrożać karą pieniężną aż do wysokości 50 zł. lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do dni 10.

Uchwały takie Rada gminna powziąć może tylko na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy.

§. 32.

Rada gminna winna uchwalać środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urzędzeń policji miejscowej i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbania w tej mierze, pochodzące z jej winy.

Odpowiedzialność gminy.

§. 33.

Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez gminę obowiązków względem policji miejscowej na niej ciężących, winna gmina poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązana jest gmina wynagrodzić szkodę wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby ani jeden ze sprawców nie był schwytanym, a na gminie ciążyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna władza powiatowa.

wa za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego.

Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się pomiędzy gminą a poszkodowanym nie nastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.

Zaopatrywanie ubogich.

§. 34.

Rada gminna ma czuwać nad tem, aby ubodzy według ustaw zaopatrzeni byli. Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki i oznaczy sposób ich użycia.

Udzielanie zdania.

§. 35.

Na żądanie władz rządowych lub autonomicznych winna Rada gminna udzielać im swojego zdania.

Rozstrzyganie zażaleń.

§. 36.

Rada gminna rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom naczelnika gminy, w sprawach dotyczących się majątku i dobra gminnego lub zakładów gminnych, niemniej w tych sprawach, w których naczelnik gminy tylko uchwały Rady gminnej wykonywa.

We wszystkich innych sprawach własnego zakresu działania rozstrzyganie rekursów przeciw postanowieniom naczelnika gminy, należy do Wydziału powiatowego, zaś w sprawach poruczonego zakresu działania do politycznej władzy powiatowej.

Regulamin.

§. 37.

Rada gminna winna do trzech miesięcy po wejściu w życie niniejszej ustawy uchwalić regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla czynności swej Zwierzchności gminnej i instrukcyę dla swojej kasy gminnej.

Regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla Zwierzchności gminnej prze-

dłożyć winna za pośrednictwem Wydziału powiatowego, Wydziałowi krajowemu do wiadomości. — Instrukcyja dla kasy gminnej przez Radę gminną uchwalona, wymaga zaś zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Jeżeli Rada gminna w ciągu trzech miesięcy nie uczyni zadość powyższemu obowiązkowi, Wydział krajowy wyda regulamin dla czynności Rady gminnej, tudzież instrukcyje dla czynności Zwierzchności i kas gminnych, które obowiązywać będą prowizorycznie, aż do chwili dopóki Rada gminna nie uchwali własnego regulaminu i instrukcyi.

Zwoływanie Rady.

§. 38.

Rada gminna zbiera się na posiedzenie ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej zaś raz na miesiąc. — Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę na posiedzenie. — Każde posiedzenie, które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik gminy musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, polityczna władza powiatowa albo też Wydział krajowy lub Wydział powiatowy.

O nastąpić mającem posiedzeniu naczelnik gminy w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych radnych.

Komplet do uchwał.

§. 39.

Rada gminna nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecną.

Do uchwały ustanawiającej budżet, jakoteż do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu potrzebna jest obecność dwóch trzecich radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy najdalej do trzech dni zwołać Radę powtórnie i zarazem wezwać zastępców.

Na każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na to drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swej nieobecności, winien naczelnik

gminy nałożyć karę pieniężną, aż do wysokości 10 zł.

Przeciw takiemu orzeczeniu służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Grzywnę tę ściągnie naczelnik gminy. — Radnego lub zastępcę, który bez usprawiedliwienia się na trzech po sobie następujących posiedzeniach się nie jawi, może Rada gminna na czas oznaczony, lub też na cały w toku będący pe-ryod wyborczy od udziału w obradach i uchwałach Rady wykluczyć. — Przeciw tej uchwale służy wykluczonemu rekurs do Wydziału powiatowego.

Przeszkody uczestnictwa w obradach.

§. 40.

Członek Zwierzchności gminnej lub Rady gminnej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały dotyczy jego urzędowania, jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych; winien jednak na żądanie Rady stawić się dla udzielenia żądanych wyjaśnień.

§. 41.

Członkowie Zwierzchności gminnej są obowiązani być obecnymi na każdym posiedzeniu Rady i mogą w każdym czasie głos zabrać. — W głosowaniu przy sprawdzeniu rachunków i udzieleniu Zwierzchności gminnej absolutoryum, nigdy udziału brać nie mogą.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 42.

Na posiedzeniach Rady gminnej przewodniczy naczelnik gminy, a w razie przeszkody jego zastępca. Każde posiedzenie odbyte z pominięciem tego przepisu jest nieważne. Naczelnik gminy a w razie przeszkody jego zastępca zwołuje radę, zagaja i zamyka posiedzenie, układa porządek dzienny, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Sekretarz Rady.

§. 43.

Rada gminna wybiera sekretarza swego bądź z grona swego, bądź z pomiędzy urzędników gminy.

Warunki ważności uchwał.

§. 44.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. — W innych wypadkach przewodniczący nie głosuje z wyjątkiem wyborów. — Głosowanie odbywa się jawnie; wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 45.

Posiedzenia Rady odbywają się publicznie, wyjątkowo jednak może Rada uchwalić tajne posiedzenie. — Posiedzenia, na których przedmiotem obrad jest budżet lub zamknięcie rachunków w każdym razie będą publiczne.

Gdyby publiczność mięszała się do obrad lub w inny sposób przeszkadzała obradom przewodniczący ma prawo i obowiązek po poprzednim bezskutecznym napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

Protokół posiedzenia i księga uchwał.

§. 46.

Z każdego posiedzenia spisany będzie protokół, obejmujący nazwiska radnych, wnioski na posiedzeniu czynione i zapadłe uchwały. — Protokół ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch obecnych na posiedzeniu radnych i sekretarza.

Prócz tego prowadzoną będzie księga uchwał. — Każdemu członkowi gminy wolno przeglądać protokoły i księgę uchwał.

ROZDZIAŁ III.

O zakresie działania Zwierzchności gminnej.

§. 47.

Naczelnik gminy w sprawach gminy jest organem zarządzającym i wykonawczym.

W razie przeszkody zastępuje naczelnika gminy jego zastępca, tego zaś jeden z asesorów. Rada gminna na początku każdego roku oznaczy który asesor w razie przeszkody zastępcy ma zastępować naczelnika gminy.

§. 48.

Do zakresu działań naczelnika gminy należy w szczególności:

- a) przewodniczenie w Radzie gminnej i przygotowanie wniosków do uchwał Rady;
- b) wykonywanie ustaw i rozporządzeń we własny zakres działania gminy wchodzących;
- c) wykonywanie wszelkich uchwał i zarządzeń Rady gminnej;
- d) kierownictwo urzędem gminnym, nadzór nad urzędnikami i sługami;
- e) wykonywanie policyi miejscowej;
- f) zarządzenie w razach nagłych, za następnem usprawiedliwieniem wobec Rady gminnej;
- g) przedstawianie do mianowania i oddalania urzędników gminy i wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami i sługami;
- h) zarząd majątkiem, dobrem i dochodami gminy, zakładów i funduszy gminnych, lub pod zarząd gminy zostających;
- i) prowadzenie kasowości i rachunkowości gminy;
- k) wykonywanie wszelkich spraw poruczonego zakresu działania.

§. 49.

Naczelnik gminy reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których gmina przyjmuje zobowiązania względem osób trzecich, muszą być podpisane przez naczelnika gminy i jednego asesora.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi nadto być podpisanym przez dwóch radnych i powołać się na to przyzwolenie lub zatwierdzenie. W każdym razie dokument wydany imieniem gminy musi być zaopatrzony pieczęcią gminną.

Sprawowanie policji miejscowej.

§. 50.

Do naczelnika gminy należy odpowiednie ustawom sprawowanie policji miejscowej, o ile pojedyncze jej czynności nie są przekazane w drodze ustawy krajowej organom rządowym.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p. naczelnik gminy ma prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy a nawet i obcych. Gdyby środki policji miejscowej nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak n. p. w razie epidemii) lub gdyby własne siły gminy nie wystarczyły do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, naczelnik gminy winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną władzę powiatową.

Zagrażanie karami.

§. 51.

Naczelnik gminy ma wyjątkowo prawo zagrażania karą pieniężną do 10 zł. lub w razie niemożności jej uiszczenia karą aresztu do dwóch dni, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policji miejscowej niedopuszczającego zwłoki.

Wykonywanie władzy karnej.

§. 52.

O ile w ustawach i przepisach, które dotyczą policji miejscowej należącej do zakresu działania gminy, wyrażoną jest sankcja karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej, służy prawo orzekania kar za takie przekroczenia naczelnikowi gminy, a względnie jego zastępcy.

W ten sposób mają być także orzekane kary oznaczone przez Radę gminną (§. 31)

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich uiszczenia kary aresztu mogą być orzekane.

Wszelkie orzeczenia kar, mają być w osobną księgę wpisywane.

Tok instancji.

§. 53.

Od orzeczeń wydanych według §. 51. odwołać się można do politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli orzeczenia tyczą się duchownych uznanych wyznań religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych lub krajowych, zostających w czynnej służbie, albo członków Sejmu krajowego, natenczas winien naczelnik gminy przedłożyć to orzeczenie politycznej władzy powiatowej do poprzedniego zbadania i potwierdzenia.

Przeznaczenie kar.

§. 54.

Kary pieniężne, orzeczone podług §. 51. wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Przedstawienie urzędników do mianowania i przeniesienia w stan spoczynku.

§. 55.

Na podstawie etatu przez Radę gminną uchwalonego naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej urzędników gminnych do mianowania. Mianowani urzędnicy posiadać muszą przepisaną kwalifikację.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy, jakie kwalifikacje dla każdej kategorii posad są potrzebne z uwzględnieniem różnicy potrzeb i stosunków gmin większych a mniejszych z pozostawieniem odpowiedniego czasu przejściowego.

Naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej wnioski o przeniesienie urzędników w stan spoczynku i wymierzenie emerytury dla nich.

Naczelnik gminy mianuje i oddala służbę gminne i wyznacza im zaopatrzenie.

Śledztwa dyscyplinarne.

§. 56.

Naczelnik gminy wdraża i przeprowadza śledztwo dyscyplinarne przeciw urzędnikom i sługom gminnym i orzeka o karach dyscyplinarnych.

Naczelnik może w drodze dyscyplinarnej urzędnika suspendować. Oddalenie urzędnika ze służby w drodze dyscyplinarnej nastąpić może tylko za uchwałą Rady gminnej.

Orzeczenia dyscyplinarne przeciw rachmistrzowi, kasyerowi i kontrolorowi tylko Rada gminna po wysłuchaniu naczelnika gminy wydawać może.

Zarząd majątkiem.

§. 57.

Naczelnik gminy zarządza majątkiem gminy, nadzoruje użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminy, czuwa nad ich wykonaniem i załatwia sprawy ubogich według ustaw.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowy innych nie zawiera postanowień.

W szczególności winien naczelnik gminy starać się o ściąganie wszystkich wierzytelności gminy. zakładów i funduszków gminnych lub pod zarządem gminy zostających, tudzież wszelkich czynnych zaległości. Gdyby naczelnik obowiązku tego należycie nie wypełniał, a Rada gminna, mimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego, temubym nie zarządziła, Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, jakie uzna za stosowne a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prywatnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze prawnej ściągnie.

Przepis ten odnosi się także do pretensyj gminy, któreby jej z mocy §§. 63.—65. do członków Zwierzchności gminnej przysługiwały.

Kolaudacye.

§. 58.

Naczelnik gminy zarządza wszelkie roboty i dostawy dla gminy, rozpisuje i przeprowadz licytacye, odbiera i kolauduje wykonane roboty lub dostawy.

Komisye.

§. 59.

Rada gminna może na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy uchwalić, aby sprawowanie poszczególnych czynności ogólnego zarządu gminnego lub policji miejskiej powierzono zostało osobnym komisjom.

Każda taka komisya składa się z jednego członka Zwierzchności gminnej, jako przewodniczącego i kilku członków przez Radę gminną z jej grona lub z poza jej grona wybranych.

Dla takich komisyj winna Rada gminna uchwalić osobne instrukcye.

Komisye te podlegają naczelnikowi gminy i polecenia jego wykonywać ściśle są obowiązane.

Dobrowolne licytacye

§. 60.

Naczelnik gminy zezwala na przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji i czuwa nad zachowaniem i ściśłem wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Kasowość i rachunkowość.

§. 61.

Naczelnik gminy jest odpowiedzialny za należyte prowadzenie kasowości i rachunkowości, jest przeto obowiązany kasę przynajmniej raz na miesiąc szkontować.

Poruczony zakres działania.

§. 62.

Naczelnik gminy załatwia wszelkie sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy w sposób ustawami przepisany lub przez władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wy-

konania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie, naczelnik winien zastosować się w tym względzie do uchwały Rady gminnej.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, gdyby uchwała Rady, bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasiągnięta, może naczelnik gminy działać według własnego zdania, winien jednak następnie w jak najkrótszym czasie wyjednać sobie zatwierdzenie Rady.

Rząd może polecić załatwienie spraw, należących do poruczonego zakresu działania w całości lub części na swój koszt organom własnym.

Wstrzymanie wykonania uchwał.

§. 63.

Jeżeli naczelnik gminy sądzi, że uchwała przez Radę gminną powzięta narusza ustawę, przekracza zakres działania Rady lub jest szkodliwą interesom gminy, winien wstrzymać wykonanie takiej uchwały i najdalej do trzech dni po jej powzięciu odnieść się do wyższej władzy o rozstrzygnięcie, czy uchwała wykonaną być ma czy nie.

Orzeczenie to należy do politycznej władzy powiatowej, jeżeli naczelnik sądzi, że uchwała narusza ustawę lub przekracza zakres działania gminy, zaś do Wydziału powiatowego, jeżeli sądzi, że uchwała jest szkodliwą interesom gminy.

Władza wyższa winna wydawać swoje orzeczenie w ciągu dni ośmiu, a jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, polityczna władza powiatowa zawiadomi o swoim orzeczeniu Wydział powiatowy.

Orzeczenie tych władz jest dla naczelnika gminy stanowczem i nie służy mu prawo wyższego odwołania się.

Rada gminna ma jednak prawo wnieść rekurs od takiego orzeczenia do Namiestnictwa, a względnie do Wydziału krajowego w terminie 14-dniowym.

O wstrzymaniu wykonania uchwał naczelnik ma Radę gminną na najbliższym posiedzeniu zawiadomić. Jeżeli naczelnik gminy nie przedłoży władzy wyższej w terminie 3-dniowym uchwały wstrzymanej do rozstrzygnięcia, uchwała ta staje się prawomocną i bezzwłocznie wyko-

naną być musi, o ile nie zachodzi wypadek w §. 105. przewidziany.

Odpowiedzialność naczelnika gminy.

§. 64.

Naczelnik gminy jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym gminie. Od tej odpowiedzialności uwolnić nie może naczelnika gminy ani ustanowienie komisji dla poszczególnych spraw (§. 59.) ani żadna uchwała Rady gminnej.

Co do poruczonego zakresu jest odpowiedzialnym Rządowi.

Pretensye gminy co do wynagrodzenia szkód, pochodzące z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

§. 65.

Jeżeli zastępca naczelnika gminy lub jeden z asesorów powołanym zostaje do zastępowania naczelnika gminy, względnie jego zastępcy, natenczas zastępca naczelnika i względnie asesor, wchodzi we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i są odpowiedzialnymi za swoje czynności urzędowe tak samo jak naczelnik gminy.

§. 66.

Asesorowie dodani są naczelnikowi gminy dla pomocy w urzędowaniu. Asesorowie winni przeto naczelnika wspierać w urzędowaniu i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy.

Każdy asesor odpowiedzialny jest gminie za zaniedbanie, lub nienależyte wykonanie czynności przez ustawę niniejszą wogóle, przez naczelnika gminy lub przez Radę gminną w szczególności mu poruczonych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód z odpowiedzialności tym paragrafem orzeczonej mają być dochodzone zwykłą drogą prawa.

ROZDZIAŁ V.

O gospodarstwie gminnem i nakładaniu ciężarów na gminę.

Inwentarz majątku.

§. 67.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa i przywileje gminy i jej zakładów winny być utrzymywane w ciągłej widoczności za pomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisany w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszej ustawy, każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniiona

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć inwentarz.

Zakładanie i utrzymywanie inwentarza należy do naczelnika gminy. Pierwszy inwentarz przedłożony będzie Radzie gminnej do zatwierdzenia, a dwa odpisy zatwierdzonego inwentarza przedłoży naczelnik gminy Wydziałowi powiatowemu, który jeden z tych odpisów przeszle Wydziałowi krajowemu.

O zmianach w inwentarzu uwiadomi naczelnik gminy najdalej w dwa miesiące po upływie każdego roku Radę gminną i Wydział powiatowy, który o tem doniesie Wydziałowi krajowemu.

Utrzymywanie majątku zakładowego.

§. 68.

Zakładowy majątek i dobro gminy i jej zakładów mają być utrzymywane w całości i w dobrym stanie.

Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

Użytkowanie majątku gminnego.

§. 69.

Majątek gminny i jej zakładów ma być w ten sposób administrowany, aby przyniósł ile możności największy stały dochód. Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie

były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku zakładowego przyłączyć.

§. 70.

Co do tego komu i w jakim rozmiarze służy udział w pożytkach dobra gminnego, trzymać się należy dotychczasowego niezaprzeczonego zwyczaju. Jeśli i o ile nie istnieje taki zwyczaj, Rada gminna z uwzględnieniem istniejących w prestacyach tytułów prawnych, uchwali postanowienie regulujące to uczestnictwo, przy czem zastosować może opłaty za użytkowanie z dobra gminnego. Co do sposobu zaś użytkowania z dobra gminnego orzeka Wydział powiatowy.

Rok administracyjny.

§. 71.

Rok administracyjny gminy zaczyna i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 72.

Naczelnik gminny winien corocznie ułożyć budżet gminny i zakładów gminnych na następny rok administracyjny i przedłożyć go Radzie gminnej na trzy miesiące przed rozpoczęciem roku administracyjnego. Rada gminna ma budżet uchwalić na miesiąc przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy, funduszków i zakładów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających, winien naczelnik gminy najpóźniej w miesiąc po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej, która obowiązana jest rachunki najdalej do dwóch miesięcy po ich przedłożeniu, rozpoznać i załatwić.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostanie, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy, których spostrzeżenia przy rozpoznaniu budżetu i rachunków wzięte będą pod rozwagę.

Gdyby Rada gminna nie wstawiła w swój budżet należności, którą gmina uiścić jest obowiązana, bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu, mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należności w budżet gminy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 73.

O dniu, w którym projekt budżetu i rachunki roczne Radzie gminnej przedłożone zostały, zawiadomi naczelnik gminy Wydział powiatowy.

Uchwalony przez Radę budżet i sprawdzone przez nią rachunki, przedłożyć należy w dwóch odpisach Wydziałowi Rady powiatowej, który jeden odpis przedłoży Wydziałowi krajowemu.

§. 74.

Do sprawdzenia rachunków w §. 71. wymienionych Rada gminna wybrać ma komisję, która sprawozdanie i wnioski swoje Radzie gminy najdalej do sześciu tygodni przedłożyć ma.

Każdy radny obowiązany jest wybór do tej komisji przyjąć, jeżeli nie zachodzą powody do wymówienia się od przyjęcia tego wyboru w §. 30 wymienione.

Za należyte sprawdzenie rachunków może Rada gminna członkom komisji przyznać remunerację. — Taka uchwała Rady gminnej wymaga zatwierdzenia przez Wydział powiatowy. — Jeżeli komisya obowiązkom na nią w niniejszym paragrafie włożonym w oznaczonym tu terminie zadłość nie uczyni i zwłoki należycie nie usprawiedliwi, Wydział powiatowy nałoży na każdego członka komisji za winnego uznanego grzywnę aż do wysokości 20 zł. i zarządzi wybór innej komisji, wyznaczając nowy termin do sprawdzenia i załatwienia rachunków.

Gdyby i to zarządzenie skutku nie odniosło, lub gdyby Wydział powiatowy się przekonał, że rachunki nie są należycie

sprawdzone, Wydział powiatowy z ramienia swego zarządzi sprawdzenie rachunków na koszt gminy.

Od takiego rozporządzenia Wydziału powiatowego służy rekurs do Wydziału krajowego.

§. 75.

W zarządzie gminy i przy zawiadywaniu jej majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. — Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a we właściwej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 76.

Wydatki na cele gminne mają być przede wszystkim pokrywane z dochodów gminy.

Z majątku osobnego.

§. 77.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest majątek, należy przede wszystkim dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

§. 78.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszta dozoru i uprawy z posiadaniem i używaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia do-

chody z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające (§. 69) nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

Wydatki odrębne.

§. 79.

Wydatki dotyczące tylko interesu pewnych klas mieszkańców lub posiadaczy gruntów lub domów, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacje.

§. 80.

O ile dochody w §. 77. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada nakładać:

- a) dodatki do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego;
- b) inne opłaty nie należące do kategorii dodatków do podatków;
- c) posługi i roboty na cele gminne.

- a) Dodatki do podatków.

§. 81.

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj nakładane na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, a to na wszystkie równo, to jest podług tej samej stopy procentowej. Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy. Wyjątki od tych przepisów objęte są §§. 85. i 86.

§. 82.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie gminy, nie można nim obciążać produkcyi i obrotu handlowego.

§. 83.

Do nałożenia dodatków przenoszących 20% do 50% podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

De nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego przeno-

szących 50% do 100% potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego, za zgodą c. k. Namiestnictwa. Takie zezwolenie udzielonem być może tylko na lat 5.

Gdyby porozumienie między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem do najbliższej sesji sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli lat 5., lub przenoszące 100% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, nakładane być mogą tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższem zezwoleniem.

§ 84.

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategorii dodatków do podatków bezpośrednich lub do dodatku konsumcyjnego, jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebną jest ustawa krajowa.

Zezwolenie na dalszy pobór tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże zawsze nie w wyższym wymiarze i nie na dłuższy okres czasu, jak dotyczącą ustawą dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego rodzaju może nastąpić tylko za uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedyncze przez reprezentację gminną w zakresie jej kompetencji udzielone uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminnych i za inne w interesie stron przez organa gminne podejmowane czynności urzędowe, dozwolone być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborów tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

C. Posługi i roboty.

§. 85.

Za uchwałą Rady gminnej mogą być wymagane posługi i roboty, tak ciągłe jak i ręczne.

Rada winna rok rocznie na następujący rok administracyjny oznaczyć cenę dziennych posług i robót.

Posługi będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki wskazane w §. 50. wolno jest każdemu, wymagane od niego posługi lub roboty, albo osobiście albo przez zdolnego zastępcę wykonać, albo też wykupić się od nich, składając do kasy miejskiej ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Wyjątki.

§. 86.

Do opłacania dodatków do podatków bezpośrednich niemniej do posług i robót nie mogą być pociągani :

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, państwa, kraju, gminy, zakładów krajowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi jakoteż wdowy i sieroty tych osób co do ich płac służbowych i pochodzących ze stosunku służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów.

b) pasterze dusz co do ich kongruy.

§. 87.

Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

Ogłoszenie uchwał dotyczących prestacyi.

§. 88.

Uchwała Rady dotycząca prestacyi musi być w gminie ogłoszona. Jeżeli taka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno nateczas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej wciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasiąganiu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają:

Pobór prestacyi.

§. 89.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Tylko dodatki do podatku konsumcyjnego mogą być na żądanie gminy wydzierżawione razem z podatkiem rządowym lub samoistnie przez gminę samą wydzierżawione lub pobierane.

Inne należności pieniężne, na cele gminne nałożone na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminnej, niemniej kary pieniężne orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany, nie wykupiwszy się z posługi lub roboty, wzbrania się jej wykonać, naczelnik gminy poleci wykonanie takiej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązane go i ściągnie wydaną kwotę w sposób przepisany dla ściągnięcia innych należności pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. 50. mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Konkurencye.

§. 90.

Konkurencya do budowy kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencye do pewnych potrzeb, oparte na specjalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

DZIAŁ VI.

O zawiadywaniu specjalnemi sprawami ludności chrześcijańskiej i izraelickiej. Prawa ludności chrześcijańskiej i izraelickiej.

§. 91.

W gminach składających się z ludności chrześcijańskiej i izraelickiej pozostaje tak chrześcijańska jak i izraelicka ludność przy własności posiadania i używania zakładów i funduszków, przeznaczonych wyłącznie na swoje własne cele religijne, naukowe i dobroczynne i opędza z własnych zasobów wydatki na takie zakłady i inne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko jej samej służy.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności chrześcijańskiej.

§. 92.

Specjalne sprawy ludności chrześcijańskiej §. 92. o ile zawiadywanie niemi podług ustaw należy do Rady gminnej lub Zwierzchności gminnej, zawiadywane będą przez tęże Radę lub Zwierzchność podług przepisów niniejszej ustawy, z tem jednak ograniczeniem, że izraeliccy członkowie Rady gminnej i Zwierzchności gminnej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwianiu tychże spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednak liczba chrześcijańskich członków Rady gminnej nie wynosiła przynajmniej połowy wszystkich ich członków, wybierają chrześcijańscy wyborcy gminy w sposób ordynacją wyborczą oznaczony, dla załatwiania spraw ludności chrześcijańskiej tylu chrześcijan, ile będzie potrzeba dla uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał Rady gminnej w sprawach tego rodzaju potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześcijańskich członków Rady i bezwzględna większość głosów tychże członków.

Jeżeli naczelnikiem gminy jest niechrześcijanin, wybierze chrześcijańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełni ona ze swego grona przewodniczącego, któremu służyć będą co do załatwienia spraw ludności chrześcijańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy służą naczelnikowi gminy.

§. 93.

Do specjalnych spraw ludności chrześcijańskiej należą:

a) sprawy kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe, wykonywanie prawa patronatu, prezentowanie lub mianowanie pastery dusz, nauczycieli religii i sług kościelnych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszków przeznaczonych dla chrześcijan lub na cele, w których tylko chrześcijanie udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześcijańskiej lub przerna-

czonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w wyłącznym jej używaniu.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelskiej.

§. 94.

Zawiadywanie specjalnymi sprawami ludności izraelskiej pozostaje przy dotychczasowej zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

a) sprawy bóżnic, cmentarzy, sprawy obzędowe, mianowanie rabinów, nauczycieli religii i sług obrzędowych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszków, przeznaczonych dla izraelitów, lub na cele, w których tylko izraelici udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelskiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznym używaniu.

Prawo nadzoru Rady gminnej.

§. 95.

Prawo Rady gminnej do nadzoru, o ile takowy służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaruszonym także względem przedmiotów w §§. 92. i 93 wymienionych.

§. 96.

Nakładanie dodatków do podatków, jako też innych prestacyj na członków gminy na cele w §§. 92. i 93. wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specjalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma $\frac{2}{3}$ chrześcian, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyj na chrześciańskich członków gminy, na cele w §. 92. wskazane, nastąpić może za zezwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałom w tej mierze, tak Rady gminnej jak i Wydziału powiatowego, służą te same środki, co i przeciw innym uchwałom tych władz.

DZIAŁ VII.

O łączeniu gmin.

§. 97.

Do gminy, niniejszej ustawie podlegającej, wcieloną być może granicząca z nią gmina wiejska lub małomiejska, lub część takiej gminy, jeżeli reprezentacye obu tych gmin na to się zgodzą, a Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na wcielenie zezwoli.

Wcielenie takie nastąpić może w drodze ustawy krajowej, nawet wbrew woli gminy, jeżeli należyte wykonywanie politycy miejscowej tego wymaga.

W razie takiego wcielenia należy w drodze dobrowolnej zgody między gminami, a w razie nieudania się takiej zgody, w drodze ustawy krajowej uregulować stosunki co do posiadania i użytkowania własności gmin połączonych.

DZIAŁ VIII.

O nadzorze nad gminami.

§. 98.

Rada powiatowa, a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek i zakładowe dobro gmin i zakładów gminnych, nie zostały uszczuplone.

Sejm a w jego zastępstwie Wydział krajowy ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gminy i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu żądać objaśnień i usprawiedliwień od Rady gminnej i Zwierzchności gminnej albo za pośrednictwem Wydziału powiatowego, albo też bezpośrednio, może również i przez delegowanie komisji zarządzić dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru, upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie uchwał przez Radę powiatową.

§. 99.

Do spraw, w których uchwały Rady gminnej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §. §. 2. 83 i 84 także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie lub stałe obciążanie rzeczy należącej do zakładowego majątku lub dobra gminy albo jej zakładów,

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy a względnie zakładów gminnych;

c) nabytki i przedsiębiorstwa nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku potrzeba zaciągnąć pożyczkę, lub obciążyć gminę prestacjami;

d) wydzierżawianie na dłuższy czas, niż na lat sześć lub w inny sposób, niż przez publiczną licytację najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy w części lub w całości i w ogóle opuszczanie i odpisywanie wierzytelności gminnych.

§. 100.

Uchwały Rady gminnej, do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swoim zdaniem przez Wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego

§. 101

Wydział powiatowy rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej i Zwierzchności gminnej we wszystkich sprawach własnego zakresu działania.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs wnoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Każdy rekurs ma być wnoszonym na ręce naczelnika gminy w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały lub za wiadomienia o niej.

Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnością gminną.

§. 102.

W sprawach własnego zakresu działania może Wydział powiatowy Zwierzchności pojedyn-

czym jej członkom dawać upomnienia i nakładać kary pieniężne do wysokości 20 zł. w a.

Kary te wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

W razie cięższego przekroczenia, lub ciągłego zaniechywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminnej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszony w urzędowaniu przez polityczną władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz orzeka polityczna władza krajowa, za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonym śledztwie dyscyplinarnym może polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu, nieprzekraczający lat trzech uznać nie zdolnym do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminnej uznany winnym, ponosi koszt dochodzenia.

Władza dyscyplinarna, służąca Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminnej w tym celu, aby go znaglić do zdania urzędu i złożenia rachunków z czasów urzędowania jego.

Mianowanie zastępcy dla gminy,

§. 103.

Jeżeli w sprawie prywatnej spornej między gminą a pewną klasą członków gminy lub pojedynczymi jej członkami Rada gminna ze względu na prywatny interes radnych nie byłaby bezstronną, Wydział powiatowy starać się będzie spowodować dobrowolną ugodę, gdyby zaś ta do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Prawo Rządu do nadzoru i wstrzymania uchwał.

§. 104.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminami w tym kierunku, aby swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna władza powiatowa. W tym celu może ona żądać

udzielania sobie uchwał Rady gminnej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminnej, może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy lub przekroczyć swój zakres działania.

§. 105.

Polityczna władza powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały powziętej przez Radę gminną, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady lub sprzeciwia się ustawom.

Przeciw takiemu nakazowi służy rekurs do politycznej władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, winna polityczna władza powiatowa o wydanym zakazie uwiadomić równocześnie Wydział powiatowy.

§. 106.

Polityczna władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw zarządzeniom naczelnika gminy, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminnej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego.

W sprawach poruczonego zakresu działania rekurs w każdym razie ma być wnoszony do politycznej władzy powiatowej.

Środki zaradcze na koszt gminy.

§. 107.

Jeżeli Rada gminna zaniedbuje, albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciążących, polityczna władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, a nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna władza powiatowa winna — przed zarządzeniem środków

zaradczych porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§. 108.

Polityczna władza powiatowa ma prawo nałożyć na naczelnika gminy, lub jego zastępcę przekraczającego lub zaniedbującego swe obowiązki, w sprawach poruczonego zakresu działania, karę aż do 20 zł. w. a.

Kara ta wpływa do kasy gminnej, na fundusz ubogich gminy.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione naczelnikowi gminy, bez narażenia dobra publicznego i jeżeli Rada gminna na wezwanie temu nie zaradzi, może polityczna władza powiatowa na czas trwania tego stanu, ustanowić na koszt gminy organ do sprawowania rzeczonych czynności.

Tak w tym razie jak i w razach wskazanych w §. 107 należy postępować z wszelką możliwą oględnością, tak aby gmina więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

§. 109.

Jeżeli z dochodzenia przez Wydział powiatowy przeprowadzonego się okaże, że naczelnik gminy zaniedbuje wykonywanie policyi miejscowej, lub że ją wadliwie albo niedostatecznie wykonywa, a jeżeli Rada gminna na wezwanie temu nie zaradzi, natenczas może polityczna władza powiatowa, za zgodą Wydziału powiatowego na koszt gminy poruczyć sprawowanie całej policyi miejscowej lub pewnej jej części komisarzowi na czas z góry oznaczony. Osobę komisarza oznacza polityczna władza powiatowa za zgodą Wydziału powiatowego.

Przeciw ustanowieniu takiego komisarza służy gminie rekurs do c. k. Namieśtnictwa, które sprawę za zgodą Wydziału krajowego rozstrzygnie.

W braku takiej zgody ustanowienie komisarza uważanem będzie za uchylone.

Komisarzowi w powyższy sposób ustanowionemu w gminie podlegać będą organa policyjne tej gminy i on nad nimi wy-

konywać będzie władzę dyscyplinarną naczelnikowi gminy przysługującą.

Mianowany do sprawowania policyi miejscowej komisarz, wchodzi we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i Rady gminnej co do policyi miejscowej niniejszą ustawą normowanych.

Tylko uchwalenie środków pieniężnych do sprawowania policyi miejscowej potrzebnych, do Rady gminnej należeć będzie.

Przeciw uchwale Rady gminnej, odmawiającej dostarczenia żądanych przez komisarza środków pieniężnych, służy komisarzowi rekurs do Wydziału powiatowego.

Równocześnie z mianowaniem komisarza oznaczy Wydział powiatowy wysokość i sposób wypłaty wynagrodzenia komisarzowi z funduszków gminy.

Rozwiązanie Rady gminnej.

§. 110.

Namiestnik może Radę gminną rozwiązać. Gminie służy rekurs do właściwego Ministerstwa.

Rekurs taki musi być podpisany przez naczelnika gminy lub przynajmniej przez jedną trzecią część członków rozwiązanej Rady gminnej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór. Tymczasowo zarząd może być poruczony naczelnikowi z przydanymi mężami zaufania, których c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wyznaczy.

Jeżeli ze strony c. k. Namiestnictwa, lub Wydziału krajowego, podniesiony został zarzut przeciw powierzeniu tymczasowego zarządu naczelnikowi gminy, natenczas Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym zarządzi co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw bieżących.

Sprawy w §. 99. wymienione nie należą do zakresu działania tymczasowego zarządu.

Alegat 2. do sprawozdania L. W. kr. 43647/890.

Wykaz

gmin obecnie w Galicyi za miasta lub miasteczka prawnie uznanych
(przez kraj. biuro statystyczne sporządzony).

L. porz.	Powiaty	Miasta	Miasteczka
1	Biała	Kęty Oświęcim	Wilamowice
2	Bóbrka	Bóbrka	Brzozdowce Chodorów Strzeliska nowe
3	Bochnia	—	Lipnica murowana Niepołomice Uście solne Wiśnicz nowy
4	Bohorodczany	Sołotwina	Bohorodczany Łysiec
5	Borszczów	Jezierzany Mielnica	Bilcze Borszczów Dźwinogród Krzywce Kudryńce Skała Uście biskupie
6	Brody	—	Leśniów Łopatyn Markopol Podkamień Sokołówka Stanisławczyk Szczurowice Toporów Założce
7	Brzesko	—	Brzesko Czchów Wojnicz Zakliczyn

L. porz.	Powiaty	Miasta	Miasteczka
8	Brzeżany	—	Kozowa Narajów
9	Brzozów	Brzozów Dynów	Jasienica
10	Buczacz	Jazłowiec	Barysz Monasterzyska Potok złoty
11	Chrzanów	—	Chrzanów Nowagóra Trzebinia
12	Cieszanów	Lubaczów	Cieszanów Lipsko Narol Oleszyce Płazów
13	Czortków	—	Jagielnica Ułaskowce
14	Dąbrowa	—	Dąbrowa Szczucin
15	Dobromil	Bircza Dobromil Nowemiasto Rybotycze	
16	Dolina	—	Bolechów Dolina Rożniatów
17	Drohobycz	—	—
18	Gorlice	Biecz	Rzepiennik biskupi Uście ruskie
19	Gródek	—	Janów
20	Grybów	Ciężkowice	Bobowa Grybów
21	Horodenka	—	Czernelica Horodenka Obertyn
22	Husiatyn	Husiatyn	Chorostków Kopeczyńce Probużna
23	Jarosław	—	Pruchnik Radymno Sieniawa
24	Jasło	Osiek	Dębowiec Fryszak Kołaczyce
25	Jaworów	—	Krakowiec Wielkie Oczy

L. porz.	Powiaty	Miasta	Miasteczka
26	Kałuż	—	Kałuż Wojniłów
27	Kamionka	Busk Kamionka strumiłowa	Chołojów Dobrotwór Radziechów Stojanów Witków nowy
28	Kolbuszowa	—	Kolbuszowa Majdan Sokołów
29	Kołomyja	—	Gwoździec Jabłonów Kamionka wielka Kułaczkowce Peczeniżyn
30	Kossów	Kuty	Kossów Pistyń
31	Kraków	—	—
32	Krosno	—	Dukla Jedlicze Żmigród
33	Limanowa	—	Limanowa Tymbark
34	Lisko	Lisko	Baligród Lutowiska Ustrzyki dolne
35	Lwów	— Jaryczów nowy Szczerec	Kukizów Nawarya
36	Łańcut	—	Kańczuga Leżajsk Łańcut Przeworsk Żołynia
37	Mielec	—	Mielec Przeclaw Radomyśl Rzochów
38	Mościska	Mościska Sądowa Wisznia	Krukienice Husaków
39	Myślenice	Jordanów Myślenice	Maków
40	Nadwórna	—	Delatyn Nadwórna
41	Nisko	—	Rudnik Ulanów

L. porz.	Powiaty	Miasta	Miasteczka
42	Nowy Sącz	— Stary Sącz	Muszyna Piwniczna Tylicz Zbyszyce
43	Nowy Targ	Nowy Targ	Krościenko
44	Pilzno	Brzostek Pilzno	Dębica Jodłowa
45	Podhajce	—	Podhajce
46	Przemyśl	Dubiecko	Babice Fredropol Krasieczyn Krzywczce Niżankowice
47	Przemyślany	—	Dunajów Firlejów Gliniany Przemyślany Świerż
48	Rawa	—	Lubycza król. Magierów Mosty małe Niemirów Potylicz Rawa Ruska Uhnów
49	Rohatyn	Rohatyn	Bołszowce Bukaczowce Bursztyn Knihynicze Konkolniki Podgrodzie Podkamień Stratyn
50	Ropczyce	Ropczyce	Wielopole
51	Rudki	Komarno	Rudki
52	Rzeszów	—	Błażowa Czudec Głogów Jawornik Niebylec Strzyżów Tyczyn
53	Sambor	—	Rajtarowice

L. porz.	Powiaty	Miasta	Miasteczka
54	Sanok	Bukowsko Jaćmierz Jaśliska Mrzyglód Nowotaniec Rymanów Zarszyn	Tyrawa wołoska
55	Skałat	—	Grzymałów Skałat Tarnoruda Touste Podwołoczyska
56	Śniatyn	—	Zabłotów
57	Sokal	Bełz	Krystynopol Tartaków Waręż
58	Stanisławów	Halicz Maryampol	Jezupol
59	Staremiasto	Starasól Staremiasto	Chyrów Felsztyn Laszki murowane
60	Stryj	—	Skole
61	Tarnobrzeg	—	Baranów Radomyśl Rozwadów Tarnobrzeg
62	Tarnopol	Mikulińce	—
63	Tarnów	—	Ryglice Tuchów Żabno
64	Tłumacz	Tyśmienica	Chocimierz Niżniów Ottynia Tłumacz Uście zielone
65	Trembowla	—	Janów Budzanów Strussów
66	Turka	—	Turka
67	Wadowice	Lanckorona Zator	Andrychów Kalwarya
68	Wieliczka	Dobczyce Podgórze Skawina	—

L. porz.	Powiaty	Miasta	Miasteczka
69	Zaleszczyki	—	Gródek Korolówka Tłuste Uściczko
70	Zbaraż	Zbaraż	—
71	Złoczów	Olesko Pomorzany	Białykamień Gołogóry Jezierna Sassów Zarudzie Zborów
72	Żółkiew	—	Kulików Mosty wielkie
73	Żydaczów	Mikołajów Żydaczów	Rozdół Żurawno
74	Żywiec	Żywiec	Milówka Sucha